

ORSZÁGVILÁG.

A »BECALÉL«IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JERUZSÁLEMBEN.

A nemrég alapított Becalél tulajdonkép csak most van alakulófélben, bár már ma is nagy elismerésben részesül. Így legutóbb is a harmadik zsidó utazótársaság, amely néhány napot töltött el nálunk, a Becalélnak, amelynek megtekintésére teljes két órát fordított, legnagyobb elismerését fejezte ki. Bár önöket, igen tisztelt olvasóim, nagy távolság választja el a Becaléltól, bizonyára nem fognak tőle egy kis figyelmet megtagadni.

A Becalélnak jóakarókra és barátokra van szüksége; az elsőkre a kezdethez, utóbbiakra a jövőjéhez. A Becalél tényleg annyiban van előnyben a régi módszerrel szemben, amely szerint a mai napig eljárni szokás volt, hogy míg emez jótevőket keresett, akiknek szinte a Danaidák munkáját róttá feladatukul, addig amaz saját maga akar jót tenni anélkül, hogy jótéteményeket fogadna el. Ha tehát valóban arról van szó, hogy a szent városban állandóan legyen segítve, akkor bizonyára senki sem fogja segítő jobbát elvenni egy oly intézménytől, amely éppen az erre való törekvést tűzte ki nemes céljául.

Jeruzsálemnek függetlenné tévése oly törekvés, mely nem tegnaptól mára keletkezett. Visszavezethető a múlt század első felére. Az első, aki ezzel az eszmével foglalkozott, a nemesszívű bold. Montefiore Mózes volt, aki mind népét, mind annak szent városát szerette. Azonban meggyőződve arról, hogy Jeruzsálem nagy gyártelepek létesítésére alkalmatlan, mivel vízben szűkölködik, arra a gondolatra jött, vagy talán mondták ezt neki, hogy egy téglagyárat létesítsen. Palesztina és Syria még ma is Marseilleből szerzik be ezt az árut. (Nem értem, hogy Magyarország miért nem kíséri meg ezen kereskedőhely megszerzését?)

Ez nagyjelentőségű és napjainkban jövedelmező vállalat lett volna, mert az európai építési mód nálunk is kezd általánossá válni. Sajnos azonban, a kísérlet megghiusult, mert az itteni ízléssel nem egyezett.

Hasonló szándéktól vezéreltetve, az Alliance Israélite Universelle a nyolczvanas években különféle műhelyekkel kapcsolatban egy iskolát rendezett be. Ehhez járult később egy szövő- és egy hajfonó-műhely, melyeknek létesítése az I. C. A. érdeme. Az Alliance össze-vissza 120 munkást és inast foglalkoztat. Csak nagyon kevés készítményük bír kivittel. A helyi szükségleteket tekintve, teljesen kizártnak látszik, hogy valaha nagyobb munkaerőre lenne szükség.

Ellenben a kelendő és jövedelmező élvezeti és egyéb cikkeknek nagy tömege állíttatik elő gép- és gőzerő nélkül. Így pl. Betlehem gyöngyház-árúkat, Damaszkus értékes mozaiktárgyakat, Smyrna-szőnyegeket állít elő, csupa kézimunkák, amelyek a külföldön jó kelendőséggel bírnak.

Az iparágak ezen fájának Jeruzsálemben való meghonosítása oly feladat, mely a Becalélnak lett fenntartva. Az indítványt az intézet vezetője, Schatz tanár tette. Schatz tanár, egy gazdag tapasztalattal és routine-nal bíró művész, egészséges nézetekkel és praktikus tervekkel, rendkívüli akaraterővel és nyíltszívűséggel, az eszmény iránti nagy fogékonysággal. Másokért és nem önnönmagáért él. A nyomort, melyet a szent város már évek óta ural, csak kevesen vették úgy szívükre, mint ő. Bulgáriában, korábbi tevékenysége színhelyén, feledhetetlen dolgokat alkotott. Vajjon nem volna-e az lehetséges Palesztinában is, kérdé önnönmagát? Vajjon csak a szent város, illetőleg Palesztina maradjon-e vissza e világpiacz versenyétől? Schatzra nézve csak egy feladat lehetett: amit Bulgáriában megtehetett, azt bizonyára Jeruzsálemben is képes lesz véghezvinni. De éppen ez lett kétségbevonva. Itt a nagy tömegben kell segíteni. Szolgáltató-e ez elegendő emberanyagot? A kételkedés bizonyára helyén való volt. Ha azonban Schatz tanár jobb véleménynyel volt a jeruzsálemiekről, úgy a tapasztalat igazat adott neki. Oly sokan jelentkeztek dolgozni, hogy felvételükre e pillanatban a Becalél képtelen.

Alig érlelődött meg Schatzban ez a határozat, már nem volt türelme Bulgáriában. Jelszava ez órától kezdve »Jeruzsálem«

lett. Hiszen egy baráti kör keletkezett, amely érdeklődéssel kísérte tervét és evvel megelégedett. Lemondva az anyagi haszonról, melyben eddig részesült, egy percig sem habozott, hogy szándékait tettekké változtassa. Nem akadályozta meg őt ebben tovább semmi, legkevésbé pedig az az előny, melyet eddig élvezett. Saját jószántából mondott le arról az állásról, melyet eddig elfoglalt, saját jószántából utasított vissza egy az Egyesült-Államok által felajánlott époly tiszteletteljes, mint anyagi tekintetben előnyös állást. Jeruzsálem volt számára minden, amit magának csak megálmodhatott; ez a gondolat teljesen eltöltötte, ettől eltéríteni senki se tudta.

Schatz tanár messzemenő tervekkel jött ide. Reméli, hogy idővel ezreknek adhat foglalkozást. A program, amely szerint a Becalél tevékenysége megkezdődik, magában foglalja a szőnyegkötést, csipkeverést, szövést és kötést; továbbá az aranynyal, ezüsttel és rézzel zománczozott és filigrán munkákat, a kőfaragást, rézöntést és fafaragást, végül a műbutor-, email-, mozaik- és terracotta-cikkeket.

De még egyet. A régi bibliai időben egy önálló zsidó-művészet létezett, melyet csak a goluthban veszítettünk el teljesen. Ehhez a régi időhöz kellene visszatérni, zsidó művészetnek kell keletkeznie. A Becalél tanulóinak festést, szobrászatot, esztergályozást, vésést, czizellálást, gradirozást és mintázást kell tanulniok. Terményeiknek azonban tisztán egyéni, zsidó-jelleggel kell bírniok, mi azok értékét csak emelheti. Bizonyára nem volt véletlen, hogy az egyesület megalapítója magának és az egyesületnek a Becalél nevet adta; ezen név első viselőjének, Uri fiának köszönheti a zsidóság az első művészi munkát.

Kezdetben kicsi volt a Becalél tagjainak száma, de mindinkább nagyobb körben hódít. Vállalata sikerért vezetőjének neve kezeskedik. Ő valóban sem nem álmodozó, sem pedig rajongó, inkább adott tényezőkkel számít, melyek a csalódást kizárják. Miről azonban ő maga sem kezeskedhetik, az nem egyéb, mint hogy a Becalél nem lesz képes oly eredményeket felmutatni, mint ahogy ezt ő maga elvárná. Ehhez barátokra van szüksége; ettől függ különben az is, hogy alkalom adassék sok ezer embernek arra, hogy kenyerüket becsületesen szerezhessék meg.

Jeruzsálem.

DR. GRÜNHUT LÁZÁR.